

MTBO
co vše
byste
měli
vědět pro
zvládnutí
závodu

Mountain Bike Orienteering, MTBO, je disciplína starší více než 15 let. Za tu docela dlouhou dobu se její formát ustálil a letos v srpnu se u nás na Vysočině uskuteční již páté mistrovství světa. Česko je v tomto sportu velmocí, naši borci patří ke světové špičce. Není divu – jde o oblíbenou disciplínu, kterou každý rok zkouší další a další cyklisté. Je vlastně blízko bikerské duši – na rozdíl od maratonů či XC závodů nás nevodí po vyznačených tratích, ale nechává nám volnost. Také jste přemýšleli, že MTBO zkusíte? Pak čtěte dále.

Orientáček na kole

Orientačních závodů na horských kolech je více druhů. Stále populárnější jsou závody dvojic vyžadující normální turistickou mapu (obvykle v měřítku 1:50 000) – ty u nás nejznámější jsou Bike Adventure, nebo SixNumbers. Orientace na kole bývá také jednou z mnoha součástí nejrůznějších přírodních vícebójů nebo též survivalů či adventure závodů. To vše je orientáček na kole, ale není to MTBO. MTBO, o kterém bude zbytek článku, jsou závody jednotlivců (nebo štafet) s využitím speciální mapy.

Většina cyklistů má prý pocit, že MTBO závody jsou pro ně příliš krátké. V porovnání

s maratony to určitě platí, u závodů XC si s délkou moc nezapadají. Klasická trať má směrný čas vítěze 90 až 100 minut, a tak může měřit 15 km stejně jako 30 km. Její mezinárodní označení je long. Zkrácená či krátká trať (anglicky middle je možná přesnější) má směrný čas 40 až 50 minut. Novým formátem na světové scéně je sprint, což je skutečně velmi krátký závod na 20 minut. Posledním mezinárodním formátem jsou štafety. Délka jednotlivého úseku je přibližně stejná jako u middle. Delší tratě se jezdí jen zřídka – bývají na mapě s větším měřítkem,

která ale stejně občas dosahuje značných rozměrů.

Zvláštní variantou tratě – směrným časem odpovídající klasice – je free order, neboli závod s volným pořadím kontrol. Na rozdíl od ostatních tratí je jen na závodníkově, v jakém pořadí kontroly orazí, a mnozí tak považují tuto disciplínu za královskou. Ovšem IOF (mezinárodní federace) si to patrně nemyslí, protože na MS se tato disciplína nejezdí. Na všech ostatních tratích musíte sebrat kontroly v přesně určeném pořadí.

Tratě se ale neliší jen délkou nebo časem, který závodník stráví v lese. Velmi odlišná je jejich stavba – middle má hodně kontrol, ale vzdálenosti mezi nimi nebývají velké. Závodník je tak nucen prakticky neustále mapovat ve velké rychlosti, špička jezdí celé dlouhé úseky tratě z paměti, mapuje se za jízdy. Long má mezi kontrolami delší vzdálenosti, ovšem o to náročnější občas bývá najít tu správnou cestu mezi nimi. Odborníci tomu říkají, že postup je náročný na volbu. A občas i do longu stavitel vloží prudkou změnu rytmu, najednou je potřeba mapovat stejně rychle jako na krátké trase.

Mapa

O mapách jen stručně, více se dočtete v článku o podrobných mapách v tomto čísle na straně 78. Měřítko mapy bývá nejčastěji 1:15 000, pro delší tratě někdy může být i 1:20 000 a naopak pro sprint třeba jen 1:5000.

Volba postupu

Volba postupu, trasy, je rovnice, která má řadu neznámých. Musíte ji řešit průběžně a ve velké rychlosti. K dispozici máte jen to, co se dá vyčíst z mapy, a vlastní zkušenosti. Mapa je stále stejná, ale pokud se do MTBO pustíte, vaše

zkušenosti porostou a váš zážitek ze závodění bude stále lepší. Postupně se každý naučí, že ne vždy je nejkratší cesta zároveň tou nejrychlejší, že se mnohdy vyplatí objet kopec po pěkné pevné cestě, a ne se trmácet jakousi neznatelnou pěšinou nejprve nahoru a pak dolů. Ale někdy to může být právě naopak. Z vrstevnic v mapě se dá poznat, jak bude asi kopec vysoký a jak prudký. Z měřítka potom, jak dlouhá je přímá varianta, jak dlouhá ta oklikou. Po závodech v klidu dokáže tu správnou variantu v mapě určit skoro každý. Ale v lese, v rychlosti a ve stresu člověk občas přemýšlí jinak.

Cyklistika

Z pohledu cyklisty jde vlastně o terénní časovku. Kontakt se soupeři máte jen nepřímý – buď dojedete pomalejšího soupeře (a většinou se mu pokusíte rychle vzdálit) a nebo jste dojeti soupeřem rychlejším (a většinou se ho pokusíte vši silou udržet). Ani při štafetách, kdy je samozřejmě hromadný start, nemají všichni závodníci na úseku stejnou trať. Takže sám samotinký v tom celém širém lese. Důležité pro úspěch tedy je umět si správně dávkovat tempo sám, bez zpětné vazby od soupeřů.

Pojetí závodu se nejvíce blíží XC. Na trati se střídají rychlé jezdivé pasáže s technickými a dost často dojde i na ty nejetelné. Vzhledem k nutnosti zastavovat na kontrolách se výrazně mění tempo jízdy. Na rozdíl od XC ale jedete většinou míst poprvé a jen jednou. Pokud již se nějakým místem na mapě jede vícekrát, bývá to zpravidla křížovatka „hlavních“ lesních cest.

Speciální vybava

Kromě kola potřebujete dva speciální kusy vybavení – tím prvním je otočný mapník, který se upevní na řídítka. S mapou pak lze otáčet a usnadnit tak manipulaci s ní. Dále potřebujete speciální čip, pomocí kterého budete „razit“ kontroly, ukládat do něj váš čas, ve kterém jste na kontrolu dorazili. Podle pravidel musí být čip pevně připevněn ke kolu. Nejčastěji se používá lyžařský navijáček. Ten vám zajistí spojení dostatečně pevné a zároveň umožňující pohodlnou manipulaci. Čip se dá obvykle za mírnou úplatu vypůjčit od pořadatelů, ale většina závodníků má pochopitelně vlastní. S půjčováním mapníku je to slabší, na závodech se dá však obvykle zakoupit.

Vyrovnat se s chybou

Sebesilnější nohy jsou skoro k ničemu, když závodník neudrží koncentraci na mapu a kupí chybu za chybou. Právě v tom je jedno z tajemství úspěchu – jet tak rychle, jak je to jen možné, ale uchovat si část kyslíku pro mozek. Další důležitou součástí tohoto sportu je naučit se přijmout odpovědnost za svou vlastní chybu, rychle se s ní vyrovnat a nenechat se jí ovlivnit. Velká snaha chybu rychle napravit totiž vede obvykle k tomu, že uděláte další.

Závody

Hlavní dlouhodobou domácí soutěží je Český pohár. Na každé z tratí je pak pořádán také mistrovský závod. Takže má-li někdo ambice stát se mistrem ČR, má v MTBO víc šancí během jednoho roku než třeba v XC. Také v MTBO je pevný systém licencí – než dorazíte až do mistrovské kategorie Elite, musíte obstát v „nižších ligách“ (v mimořádných případech je možné udělit licenci E přímo, pokud třeba prokážete dostatečně slušnou výkonnost v již tolikrát zmíněném XC). Celkově se závodů českého poháru zúčastňuje průměrně mezi 300 – 400 závodníků a závodnic.

Hlavně že je večírek

Končit se má pozitivně. Pro spoustu lidí není MTBO jen sportem, jde spíše o životní styl. Nedílnou součástí závodního víkendu bývá tedy i večírek, pro některé závodníky stěžejní akce pro celkové hodnocení víkendu. Právě tady se řeší postupy, chyby, akrobatické prvky, zničená kola.

MTBO je a asi dlouho bude malým sportem, který nešněruje komerční pravidla a kterým se nedá zbohatnout. Není si tedy co závidět a můžeme se společně bavit. A že to umíme! Však si to přijedte omrknout.

Jiří Vraný
Foto: MTBO